

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра економічної та соціальної географії

ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра філософії та методології науки

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

Кафедра інтелектуальної власності та інформаційного права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана з навчальної роботи

Володимир ПАСЬКО

«27» *серпня* 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З
ОСНОВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

для студентів

галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
спеціальність С6 Географія та регіональні студії
освітній рівень магістр
освітня програма Транскордонне природоохоронне співробітництво
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2025/2026
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання	
та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачі:

Сидоренко Лідія Іванівна, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та методології науки

Запотоцький Сергій Петрович, доктор географічних наук, професор, професор кафедри економічної та соціальної географії

Харченко Олеся Степанівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри інтелектуальної власності та інформаційного права

Пролонговано: на 20_/20__ н.р. _____ (_____) «_»__ 20__ р.

на 20_/20__ н.р. _____ (_____) «_»__ 20__ р.

Розробники:

Сидоренко Лідія Іванівна, доктор філософських наук, професор,
професор кафедри філософії та методології науки
Запотоцький Сергій Петрович, доктор географічних наук,
професор, професор кафедри економічної та соціальної географії

ЗАТВЕРДЖЕНО

«26» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри фізичної географії та геоекології
географії

Людмила БІЛОУС

Протокол №1 від «26» серпня 2025 р.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол № 7 від «27» серпня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії _____ Наталія КОРОГОДА

«27» серпня 2025 р.

ВСТУП

1. Мета навчальної дисципліни – розширити у студентів базові знання з методології та організації наукових досліджень, основ інтелектуальної власності у сфері фізичної географії та геоекології з набуттям ними нових компетентностей, в тому числі і для виконання кваліфікаційної роботи магістра. Познакомити студентів із сучасною методологією науки, дати їм можливість засвоїти сукупність методологічних засобів науки взагалі та їхньої фахової дисципліни зокрема, надати студентам знання та вміння, що створюють необхідне методологічне підґрунтя для здійснення фахової науково-дослідницької роботи, її презентації науковій спільноті.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни: наявність освітнього ступеня бакалавра.

3. Анотація навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності» є складовою освітньо-наукової програми «Транскордонне природоохоронне співробітництво» підготовки фахівців за освітнім рівнем «магістр» у галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини. Спеціальності С6 Географія та регіональні студії. Навчальна дисципліна присвячена вивченню ключових засад методології та організації наукових досліджень, основ інтелектуальної власності та особливостей проведення наукового дослідження в сфері фізичної географії та геоекології.

Програма навчальної дисципліни складається з таких тематичних блоків:

- загальні питання методології та організації наукових досліджень;
- основи інтелектуальної власності;
- організація проведення наукового дослідження у сфері фізичної географії та геоекології.

4. Основні завдання навчальної дисципліни. Дисципліна спрямована на досягнення таких загальних і спеціальних (фахових) компетентностей здобувачів вищої освіти:

загальних:

ЗК2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

спеціальних (фахових):

СК8. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти на засадах компетентнісного підходу.

СК9. Здатність планувати, організовувати та виконувати науково-дослідницькі (у тому числі міждисциплінарні) проекти у сфері географії, регіональних студій, транскордонного співробітництва зі сталого природокористування й природоохорони та дотичних напрямках.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1 – знати, 2 – вміти, 3 – комунікація, 4 – автономність та відповідальність)	Методи		Бал у підсумковій оцінці
	викладання та навчання	оцінювання	

Код	Характеристика результату			
1.1.	Головну мету та функції науки, можливості їх застосування у процесі виконання науково-дослідницьких робіт у сфері фізичної географії та геоекології	<i>лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>	<i>виступи на семінарах, тематична контрольна робота, іспит</i>	25%
1.2.	Сучасну ситуацію у сфері фізичної географії та геоекології, щодо можливостей проведення актуальних та затребуваних наукових досліджень у ній; особливості права інтелектуальної власності на виконанні роботи	<i>лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>		
1.3.	Основні наукові праці та досягнення вітчизняних учених у сфері фізичної географії та геоекології, що формують сучасну методологію наукової діяльності	<i>лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>	<i>виступи на семінарах, тематична контрольна робота, іспит</i>	25%
1.4.	Шляхи та перспективи розвитку наукових досліджень у сфері фізичної географії та геоекології	<i>лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>		
2.1.	Формулювати мету, основні завдання проведення наукового дослідження	<i>лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>	<i>виступи на семінарах</i>	15%
2.2.	Проводити аналіз різномірних джерел для одержання повної, точної та достовірної інформації для проведення наукових досліджень	<i>лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>	<i>виступи на семінарах</i>	
2.3.	Презентувати результати аналізу сучасного стану досліджень з урахуванням нових технологій проведення науково-дослідних робіт із дотриманням права інтелектуальної власності	<i>лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>	<i>виступи на семінарах</i>	15%
2.4.	Залучати найсучасніший інструментарій для вирішення поставлених задач та використовувати системний підхід при дослідженні складних об'єктів	<i>лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>	<i>виступи на семінарах</i>	
3.	Комунікація			
3.1	Вироблення у здобувачів вищої	<i>семінарські</i>	<i>виступи на</i>	10%

	освіти комунікативних навичок щодо спілкування з фахівцями та експертами у фізичної географії та геоекології, у тому числі в міжнародному контексті, пошуку компромісних рішень	<i>заняття, наукова дискусія</i>	<i>семінарах, участь у науковій дискусії, іспит</i>	
4.	Автономність та відповідальність			
4.1.	Розуміння особистої відповідальності за здійснення наукової діяльності у сфері фізичної географії та геоекології із дотриманням права інтелектуальної власності	<i>лекції, наукова дискусія, виконання індивідуального творчого завдання</i>	<i>участь у науковій дискусії, захист індивідуального творчого завдання, іспит</i>	10%

6. Співвідношення результатів вивчення дисципліни з програмними результатами навчання.

Програмні результати навчання	Результати навчання (за кодами)									
	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	4.1
ПРН04. Здійснювати наукові дослідження, провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, розроблення нових методів і процедур в географії та в міждисциплінарних й транскордонних контекстах сталого розвитку. Здійснювати критичну оцінку результатів в сфері просторових досліджень.				+	+	+	+	+		
ПРН05. Вміти аналізувати й синтезувати дані та інформацію, володіти навичками пошуку даних та інформації (в тому числі і з відкритих джерел), володіти предметом інфраструктури геопросторових даних (геодані, метадані, стандарти, геоінформаційні технології, сервіси, міжнародні ініціативи).								+	+	
ПРН12. Дотримуватися етичних норм і принципів академічної доброчесності у дослідницькій діяльності, враховувати принципи інклюзивності, прозорості, різноманітності та мультикультурності, естетичної привабливості та комфортності ландшафтів, залучення громадян до науково-дослідницької діяльності, інтегрувати природоцентричний вимір у дослідженнях.	+	+	+		+		+			+

ПРН13. Здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти, розробляти необхідне для цього навчально-методичне та інформаційне забезпечення.	+	+	+		+		+			+
--	---	---	---	--	---	--	---	--	--	---

7. Схема формування оцінки:

Рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами виступів на семінарах, виконання індивідуального творчого завдання, написання письмових тематичних контрольних робіт, іспиту.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

- результати навчання – 1.1-1.2 (знання) – до 25%;
- результати навчання – 1.3-1.4 (знання) – до 25%;
- результати навчання – 2.1-2.2 (вміння) – до 15%;
- результати навчання – 2.3-2.4 (вміння) – до 15%;
- результати навчання – 3.1 (комунікація) – до 10%;
- результати навчання – 4.1 (автономність та відповідальність) – до 10%.

7.1. Форми оцінювання студентів

У курсі передбачено 3 змістові частини. Заняття проводяться у формі лекцій та семінарських занять. Завершується дисципліна іспитом.

Семестрове оцінювання: кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні роботи на семінарських заняттях, участі у наукових дискусіях, виконанні захисті індивідуального творчого завдання, написання тематичних контрольних робіт.

Організація оцінювання: Робота на семінарських заняттях оцінюється по виконанню, відповідно до графіка проведення семінарських занять. Тематичні контрольні роботи проводяться у письмовій формі.

Умови допуску до іспиту: рекомендований мінімум для допуску до іспиту – 36 балів. Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів (*рекомендований мінімум*) кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску до іспиту є написання рефератів за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

Підсумкове оцінювання у формі іспиту проводиться в письмовому форматі. Максимальна кількість балів під час іспиту – 40, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 24 (*60% максимальної кількості балів, відведених на іспит*).

Загалом, формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), що введено в дію наказом № 170- 32 від 11 квітня 2022 року.

7.2. Шкала відповідності оцінок

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою
Відмінно	90-100
Добре	75-89
Задовільно	60-74
Незадовільно	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин		
	лекції	семінарські заняття	самостійна робота
Частина 1. Загальні питання методології та організації наукових досліджень			
Тема 1 Методологія та методи	2	2	10
Тема 2. Методологічні проблеми нелінійного природознавства як феномену постнекласичної науки.	2	2	12
Частина 2. Основи інтелектуальної власності			
Тема 3. Поняття та види права інтелектуальної власності. Система державної охорони права інтелектуальної власності	2	2	11
Тема 4. Авторське право та суміжні права	2	2	10
Частина 3. Організація проведення наукового дослідження у сфері фізичної географії та геоекології			
Тема 5. Особливості організації та проведення наукових досліджень у сфері фізичної географії та геоекології	2	2	12
Тема 6. Основні сучасні наукові досягнення та перспективні напрями наукових досліджень у сфері фізичної географії та геоекології	2	2	10
Разом	12	12	65

Загальний обсяг – **90 год.**, в тому числі:

лекції – **12 год.**

семінарські заняття – **12 год.**

консультації – **1 год.**

самостійна робота – **65 год.**

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основні:

1. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посіб. для студ. – магістр. усіх спец. / за ред. І.С. Добронравова (ч.1), О.В.Руденко (ч.2). К., ВПЦ «Київський університет». – 2018. Режим доступу: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/index.html>
2. Добронравова І.С., Сидоренко Л.І. Філософія та методологія науки. Київ, 2008. Режим доступу: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/index.html>.
3. Добронравова І.С., Білоус Т.М., Комар О.В. Новітня західна філософія науки. Підручник. К., 2008.
4. Пащенко В.М. Землезнання. Методологія природничо-географічних наук. К.: 2000.
5. Тютюник Ю.Г. Людина і ландшафт в постнекласичному ландшафтознавстві // Ойкумена (Український екологічний вісник). 1991. № 6. – С. 20-27
6. Чуйко В.Л. Рефлексія основоположень методологій філософії науки: К., 2000
7. **Запотоцький С.П.** Парадигма регіональної конкурентоспроможності як основа ефективного соціально-економічного розвитку регіону. Економічна та соціальна географія. 2012. Вип. 1 (64). С. 155-166.
8. **Запотоцький С.,** Марчук Ю. Регіональний вимір формування креативної економіки в Україні. Конструктивна географія та раціональне використання природних ресурсів. 2019. Вип. 29 (2). С. 38-48.
9. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Кондор, 2006. 206 с.
10. **Харченко О.С.,** Каращук О.О. Захист прав інтелектуальної власності на митному кордоні//Порівняльно-аналітичне право. – 2020. – № 1. – с. 214-217.
11. **Харченко О.С.** Невідповідність позначення публічному порядку, принципам гуманності й моралі як абсолютна підстава для відмови в наданні правової охорони.// Підприємництво, господарство і право, 2018. - № 12 . – с. 96-103
12. Шеха Т.П. Страхування екологічних ризиків як складова правового механізму забезпечення екологічної безпеки. *Соціально-екологічні ризики в Україні: правовий аспект: колективна монографія/* За заг. ред. М.І.Іншина, Я.Я.Мельника. Київ: Видавництво «Людмила», 2021. 213с. С. 90-103
13. Шеха Т.П. Окремі питання реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища. *Науковий вісник публічного та приватного права.* 2020. № 6. С. 121-125.
14. Purpose and Features of Teaching Philosophical Disciplines at Tertiary Educational Institutions while Training Specialists of Various Knowledge Areas / S.O. Lavrynenko, L.V. Krymets, A.M. Leshchenko, **Y.M. Chaika**, O.V. Holovina // International Journal of Higher Education. Authors, 2020. – Vol. 9. – No.7 – P. 321-331. (Scopus)
15. Application of the form of training as a technology of active learning in higher education institutions / Nataliia Kanosa, **Iana Chaika**, Inna Lytvynova, Tetiana Yakovyshyna, Valentyna Uspenska. // Journal of Critical Reviews. JCR. – 2020. – 7(12). – P. 1244-1247. (Scopus)

Додаткові:

16. Верменич Я. Географія, хорографія і хорологія: етапи становлення й концептуалізації // Історико-географічні дослідження в Україні : 36. наук. пр. — 2007. — Вип. 10. — С. 7-16. Режим доступу: <http://www.history.org.ua/jornALL/geo/10/1.pdf>
17. Гродзинський М.Д. Пізнання ландшафту: місце і простір. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2005.

18. Ковальов О.П. Сучасний погляд на географію: загальна і теоретична географія. Режим доступу: <http://www.geography.pp.ua/2012/08/modern-view-geography.html>.
19. **Сидоренко Л.І.** Сучасна наука в контекстах свободи та відповідальності // Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник. Режим доступу: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/index.html>.

Додаткові ресурси:

1. Curry, Patric. On Ecological Ethics: A Critical Introduction [Електронний ресурс] / Patric Curry //The Campaing for Political Ecology.
http://eco.gn.apc.org/pubs/ethics_curry.html
2. Sahtouris, Ellisabet. Earthdance: Living Systems in Evolution [Електронний ресурс]. – Р.1-: <http://www.ratical.org/LifeWeb/Erthdnce/chapter18.html>